

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ
Кафедра востоковедения**

КАРПИНСКАЯ
Анастасия Алексеевна

**ВЛИЯНИЕ ЗОРОАСТРИЗМА НА ХРИСТИАНСТВО (НА ПРИМЕРЕ
ОБРАЗОВ СПЕНТА МАИНЬЮ И АМЕША СПЕНТА)**

Магистерская диссертация
специальность 1-23 80 10 Востоковедение

Научный руководитель:
кандидат филологических наук,
доцент
Лебедева Марина Леонидовна

Допущена к защите

«05» 06 2023 г.

Зав. кафедрой востоковедения

кандидат исторических наук, доцент В.Р. Боровой



Минск, 2023

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА РАБОТЫ

Магістарская дысертацыя: 76 старонак, 101 крыніца, 4 дадатка.

Ключавыя словы: СВЯТЫ ДУХ, СЕМ БОЖЫХ ДУХОЎ, СПЕНТА МАІНЬЮ, АМЕША СПЕНТА, АЎРААМІЧНЫЯ РЭЛІГІІ, ХРЫСЦІЯНСТВА, ЗАРААСТРЫЗМ, СВЯТАСЦЬ, АВЕСТА, НОВЫ ЗАПАВЕТ, ПЕХЛЕВІЙСКАЯ ЛІТАРАТУРА.

Аб'ект: уяўленне аб Святым Духу і сямі божых духах ў зараастрызме і раннім хрысціянстве.

Прадмет: функцыянальныя падабенства ў вобразе Святога Духа і сямі божых духаў у зараастрызме і раннім хрысціянстве.

Мэта работы: вызначыць функцыянальныя падабенства ў вобразе Святога Духа і сямі божых духаў у раннім хрысціянстве і зараастрызме.

Метады даследавання. У сваёй працы мы абапіраемся на даследаванні М. Бойс, А.М. Мялецінскага, І. В. Рака, І.С. Свянціцкай, І. М. Сцеблін-Каменскага, В. М. Тапарова, В. М. Чунаковай, Д. І. Эдэльман, М. Дрэздэн, Ж. Дзюмезіль, Філіп Г. Крэйнбрук, Дж. Модзі, Дж. Пачэка, Э. Раффаэллі, А. Табатабаі, Л. Сісціеры, П. Шарва. Пад час даследавання былі выкарыстаны метады суцэльнай выбаркі, метады тэксталагічнага і супастаўляльнага аналізу.

Навізна тэмы даследавання. Аналіз старажытных крыніц і вывучэнне гістарычных узаемасувязей рэлігій даследавалася ўжо шматразова, як і ў замежнай, так і ў айчыннай навукі. Тым не менш да гэтага часу не было знойдзена суцэльнай працы, якая ахоплівае ўсе бакі дадзенага пытання. Гэта даследаванне комплексна разглядае пытанне ўплыву зараастрызму на ранняе хрысціянства.

У рэзультатах даследавання былі разгледжаны крыніцы, энцыклапедыі, слоўнікі іранскай міфалогіі і аўраамічных рэлігій; вывучана семантыка тэрмінаў *Спента Маінью*, *Амеша Спента* ў зараастрызме і *Святы дух* у хрысціянстве; праведзены тэксталагічны аналіз зараастрыскіх крыніц на авестыйскай і пехлевійскай мовах і Новага Запавету з мэтай аналізу вобразаў Спента Маінью, Амеша Спента, Святога Духа і сямі божых духаў; праведзены кампаратывісцкі аналіз вобразаў божых сутнасцей.

Структура і аб'ём магістарскай дысертацыі: Даследаванне складаецца з агульнай характарыстыкі працы, уводнага, двух частак, заключэння, спісу літаратуры і чатырох прыкладанняў. Спіс літаратуры складаецца са 101 пазіцыі, з іх на замежных мовах - 51 пазіцыя, у т.л. 11 на персідскай і 40 на англійскай. У дадатку А і Б прадстаўлены фрагменты зараастрыскіх тэкстаў са згадкамі Спента Маінью і Амеша Спента, адабраныя метады суцэльнай выбаркі. У дадатку В і Г прадстаўлены фрагменты новазапаветных тэкстаў аб Святым Духу і сямі божых духах, адабраныя аналагічным чынам.

Ключевые слова: СВЯТОЙ ДУХ, СЕМЬ БОЖЕСТВЕННЫХ ДУХОВ СПЕНТА МАИНЬЮ, АМЕША СПЕНТА, АВРААМИЧЕСКИЕ РЕЛИГИИ, ХРИСТИАНСТВО, ЗОРОАСТРИЗМ, СВЯТОСТЬ, АВЕСТА, НОВЫЙ ЗАВЕТ, ПЕХЛЕВИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.

Объект исследования: представления о Святом Духе и семи божественных духах в зороастризме и раннем христианстве.

Предмет исследования: функциональные сходства в образе Святого Духа и семи божественных духов в зороастризме и раннем христианстве.

Цель исследования: установить функциональные сходства в образе Святого Духа и семи божественных духов в раннем христианстве и зороастризме.

Методы исследования. В своей работе мы опираемся на исследования М. Бойс, Е.М. Мелетинского, И. В. Рака, И.С. Свенцицкой, И. М. Стеблин-Каменского, В. Н. Топорова, О. М. Чунаковой, Д. И. Эдельман, М. Дрезден, Ж. Дюмезиль, Филип Г. Крейенбрук, Дж. Модии, Дж. Пачеко, Э. Раффаэлли, А. Табатабаи, Л. Систери, П. Шарво. В работе были использованы метод сплошной выборки, метод текстологического и сопоставительного анализа.

Новизна темы исследования: Анализ древних источников и изучение исторических взаимосвязей религий исследовалось уже многократно, как и в зарубежной, так и в отечественной науке. До сих пор не было найдено цельной работы, охватывающей все стороны данного вопроса. Данное исследование комплексно рассматривает вопрос влияния зороастризма на раннее христианство.

В результате исследования были рассмотрены источники, энциклопедии, словари иранской мифологии и авраамических религий; изучена семантика терминов *Спента Маинью*, *Амеша Спента* в зороастризме и *Святой дух* в христианстве; проведен текстологический анализ зороастрийских источников на авестийском и пехлевийских языках и Нового Завета с целью анализа образов Спента Маинью, Амеша Спента, Святого Духа и семи божественных духов; проведен компаративистский анализ образов божественных сущностей.

Структура исследования: Исследование состоит из общей характеристики работы, введения, двух глав, заключения, списка литературы и четырех приложений. Список литературы состоит из 101 позиции, из них на иностранных языках – 51 позиция. В приложении А и Б представлены фрагменты зороастрийских текстов с упоминаниями Спента Маинью и Амеша Спента. В приложении В и Г – фрагменты новозаветных текстов о Святом Духе и семи божественных духах.

GENERAL DESCRIPTION OF THE WORK

Master's thesis: 76 pages, 101 sources, 4 attachments.

Key words: THE HOLY SPIRIT, SEVEN DIVINE SPIRITS, SPENTA MAINYU, AMESHA SPENTA, ABRAHAMIC RELIGIONS, CHRISTIANITY, ZOROASTRIANISM, HOLINESS, AVESTA, NEW TESTAMENT, PAHLAVI LITERATURE.

Object: perception of the Holy Spirit and seven divine spirits in Zoroastrianism and Early Christianity.

Subject: functional similarities in the image of the Holy Spirit and seven divine spirits in Zoroastrianism and Early Christianity.

Objective: to define functional similarities in the image of the Holy Spirit and seven divine spirits in Zoroastrianism and Early Christianity.

Research methods. Our thesis is based on the results of research done by M. Boyce, E.M. Meletinski, I. V. Rak, I.S. Svetsitskaya, I. M. Steblin-Kamenski, V. N. Toporov, O. M. Chunakova, D. I. Edelman, M. Dresden, J. Dumézil, Philip G. Kreyenbroek, J. Modi, J. Pacheco, E. Raffaelli, A. Tabatabai, L. Sistieri, P. Oktor Skjaervo. In the research were used the method of continuous sampling, textual and comparative analysis.

Novelty of the research topic. The analysis of ancient sources and the study of the historical connections of religions have been studied many times, both in foreign and national science. However, no comprehensive work covering all aspects of this topic has yet been found. This study comprehensively examines the topic of the influence of Zoroastrianism on early Christianity.

As a result of the research sources, encyclopedias, dictionaries of Iranian mythology and Abrahamic religions were reviewed; the semantics of the terms *Spenta Mainyu*, *Amesha Spenta* in Zoroastrianism and the *Holy Spirit* in Christianity were studied; a textual analysis of Zoroastrian sources in the Avestan and Pahlavi languages and the New Testament was carried out in order to analyze the images of Spenta Mainyu, Amesha Spenta, the Holy Spirit and the seven divine spirits; a comparative analysis of the images of divine entities was carried out.

The structure and the scope of the Master's thesis: The study consists of a general description of the work, an introduction, two chapters, a conclusion, a list of references and four appendices. The list of references consists of 101 sources, of which 51 sources are in foreign languages, incl. 11 in Persian and 40 in English. Annexes A and B present fragments of Zoroastrian texts with references to Spenta Mainyu and Amesha Spenta, selected by the method of continuous sampling. Appendixes C and D present fragments of New Testament texts on the Holy Spirit and the seven divine spirits, selected in a similar way.